

St. prp. nr. 37.

(1940)

**Betalingsavtale mellom Norges bank og Bank of England. —
Statsgaranti overfor Norges bank.***Tilråding fra Finans- og tolldepartementet 23 februar 1940 godkjent
ved kongelig resolusjon samme dag.*

(Foredratt av statsråd Oscar Torp)

I samband med de forhandlinger som Utenriksdepartementet har ført om en handelsavtale mellom Norge og England, er det fra engelsk side blitt reist krav om at det samtidig blir avsluttet en betalingsavtale. Det nærmere vilkår for en slik avtale er deretter drøftet mellom de to seddelbanker, og det er under dette fra engelsk side gitt uttrykk for at det enten kan bli spørsmål om en ren clearingavtale eller om en betalingsavtale mellom Norges bank og Bank of England.

I et promemoria som Norges bank har sendt Finansdepartementet med brev av 15 februar 1940, uttaler banken om dette:

«Norges bank mener at en avtale mellom de to banker byr på mange fordeler framfor en ren clearingavtale og vil anbefale at det slutes en sådan.

Avtalen vil i korte trekk gå ut på at alle betalinger mellom de to land blir å utføre ved hjelp av Norges bank og andre norske banker på norsk side og Bank of England og engelske privatbanker på engelsk side, mens private konti kun vil bli tillatt i rene unntagelsestilfeller, f. eks. for skipsrederne.

Det vil av Norges bank bli utferdiget bestemte regler for omsetning av pund sterling. Pundtilgodehavender som oppstår etter avtalens ikrafttreden vil kun kunne benyttes til nærmere fastsatte betalinger til det britiske imperium, unntatt Canada, New Foundland og Hong Kong, samt mandatterritoriene Egypt, Anglo-Egyptisk Sudan og Irak. Den omfatter alle betalinger i forbindelse med handel, frakt og assurance, provisjon o. l., samt finansielle fordringer av tilbakevendende natur, så som renter og avdrag på gjeld.

For å skille disse pund fra de gamle pundbeholdninger, som ikke er underkastet de samme restriksjoner, vil de pund som oppstår etter avtalens ikrafttreden, bli kalt «spesialpund». Det vil bli de eneste pund som blir

notert på Oslo børs. Kursen vil bli holdt mest mulig stabil og vil kun bli å forandre hvis enten verdiforholdet mellom pund og dollar eller mellom kroner og dollar forandres.

Da avtalen også omfatter betaling av frakter, vil betalingsbalansen komme til å gå i norsk favør. Dette betalingsoverskott, som altså framkommer som et pundtilgodehavende til Norges bank, da alle pund som privatbankene ikke har anvendelse for, vil bli kjøpt av Norges bank, må i henhold til avtalen dels bli stående som innskott i Bank of England inntil et nærmere fastsatt beløp, dels får Norges bank anledning til å kjøpe gull herfor.

Norges bank har på et tidlig tidspunkt da situasjonen begynte å bli kritisk, bedømt stillingen sådan at det ikke er forsvarlig å sitte med et stort innskott i pund sterling, hvorfor den har overført sin valutareserve vesentlig til gull og dollar.

Når det nå fra engelsk side forlanges at et nærmere fastsatt beløp må bli stående som innskott i pund sterling, vil dette påføre Norges bank en ekstra risiko, som banken mener den ikke må være alene om å bære. Da det er den norske regjering som avslutter handelsavtalen med England og det er en betingelse for å få denne handelsavtale at det samtidig slutes en betalingsavtale, mener Norges bank at staten må overta den risiko som oppstår i forbindelse med betalingsavtalen, bortsett fra det beløp en blir enig om at Norges bank skal overta for egen regning.»

I skriv til Utenriksdepartementet av 7 februar 1940 har Forsyningsdepartementet bemerket at det fra britisk side er satt som betingelse for å gå med på en krigshandelsavtale med Norge at det samtidig også inngås en betalingsavtale mellom Norge og Storbritania. Da Forsyningsdepartementet anser det nødvendig for vårt land å avslutte en krigshandelsavtale med Storbritania så snart som mulig, finner det å burde anbefale

Betalingsavtale mellom Norges bank og Bank of England.

at der søkes istandbragt en betalingsavtale mellom de to land. En slik overenskomst bør etter Forsyningsdepartementets mening inngås i form av en avtale mellom Norges bank og Bank of England.

Utenriksdepartementet er i brev til Norges bank av 10 februar 1940 enig i at avtalen bør inngås i form av en overenskomst mellom de to seddelbanker, således at den på norsk side undertegnes av representanter som Norges banks styre oppnevner. Utenriksdepartementet antar at det hører under Finansdepartementets kompetanseområde å ta de videre skritt som saken foranlediger, således også eventuell foreleggelse for Stortinget.

Finansdepartementet er enig i at den norsk-engelske betalingsavtale i tilfelle blir inngått i form av en overenskomst mellom Norges bank og Bank of England i samsvar med Norges banks forslag. En er videre enig i at det vil være rimelig at staten tar over en del av den risiko avtalen vil føre med seg for Norges bank, fordi banken etter avtalen får plikt til å ha et større beløp stående inne i Bank of England til enhver tid. Størrelsen på dette innskott er av Bank of England under forhandlingene forlangt satt til 3 mill. £, men Norges bank vil forsøke å få beløpet redusert og i ethvert fall søke å oppnå overgangsbestemmelser om en suksessiv opparbeidelse samt en rimelig forrentning av det beløp som står inne.

Norges bank har sagt seg villig til å bære alle omkostninger med den bankmessige gjennomføring av betalingsavtalen, samt ethvert tap som avtalen måtte føre med seg for banken, inntill de første 5 mill. kr. Forutsetningen er da at mulig tap på betalingsavtalen utover de første 5 mill. kr. blir båret av

den norske stat og refundert Norges bank av statskassens midler.

Finansdepartementet har i brev til Norges bank av 15 februar 1940 erklært seg enig i at mulig tap på betalingsavtalen utover de første 5 mill. kr. i tilfelle bæres av staten. «Spørsmålet om en slik garanti må imidlertid» — heter det i brevet — «etter Grunnloven forelegges Stortinget til avgjørelse. Regjeringen er villig til — etter innstilling fra Finansdepartementet — å forelegge Stortinget forslag om en slik garanti, når det er oppnådd enighet om betalingsavtalen mellom de to seddelbanker. Kan avslutningen av betalingsavtalen ikke utstå til Stortingets beslutning foreligger, kan undertegningen skje under forbehold av Stortingets senere godkjenning. Blir dette ikke godkjent fra engelsk side, må undertegningen eventuelt kunne skje uten slikt forbehold, i tillit til Regjeringens forannevnte tilsagn om å ville framsette proposisjon om statsgaranti, når betalingsavtalen er avsluttet.»

Betalingsavtalen er for nærværende ikke avsluttet, men det har vært ført forhandlinger herom både i London og Oslo, og en venter nå et resultat med det aller første. Representanter for Norges bank reiser til London antagelig den 24 ds.

Finansdepartementet

tilråder:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt utkast til proposisjon til Stortinget om fullmakt for Finans- og tolldepartementet til å stille statsgaranti overfor Norges bank i samband med betalingsavtale mellom banken og Bank of England.

Vi HAAKON, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Stortinget blir innbudt til å gjøre dette vedtak:

Finans- og tolldepartementet får fullmakt til på statskassens vegne å stille garanti overfor Norges bank mot ethvert tap som måtte oppstå for banken som følge av betalingsavtale mellom banken og Bank of England, utover de første 5 mill. kr.

Tilråding fra Finans- og tolldepartementet ligger vedlagt i avtrykk.

Gitt på Oslo slott 23 februar 1940.

Under Vår hånd og rikets segl

HAAKON

(L. S.)

Johan Nygaardsvold

B. Rolsted